ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Το θέμα της επικοινωνίας είναι ευρύτατο. Οι άνθρωποι επικοινωνούν με πολλούς τρόπους. Η ανθρώπινη προσωπικότητα διαμορφώνεται με την επικοινωνία. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να μην επικοινωνεί. Έχει έμφυτη την ανάγκη της επικοινωνίας, η οποία παίζει καθοριστικό ρόλο στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων.

Η επικοινωνία επιτυγχάνεται με διάφορες μορφές. Μια απ' αυτές είναι η ομιλία, η οποία έχει κεντρική θέση στον ανθρώπινο κόσμο. Με αυτή διεξάγεται η συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων. Η ομιλία όχι μόνο περιγράφει πράγματα αλλά, το σπουδαιότερο, ίσως διεγείρει τα ανθρώπινα συναισθήματα και παρακινεί σε ορισμένες πράξεις. Με την ομιλία επιδρούμε στους άλλους. Οι καλοί λόγοι μπορούν να χρησιμεύουν ως τα αποτελεσματικότερα θεραπευτικά μέσα.

Η επικοινωνία είναι ζωτικό στοιχείο στη Νοσηλευτική σε όλους τους τομείς άσκησης και σε όλες τις παρεμβάσεις της: πρόληψη, νοσηλεία, θεραπεία, αποκατάσταση, αγωγή και προαγωγή της υγείας. Χωρίς επικοινωνία ίσως δεν θα μπορούσε να υπάρχει η Νοσηλευτική με τις σημερινές διαστάσεις της. Η νοσηλευτική διεργασία, ως επιστημονική μέθοδος άσκησης και πραγμάτωσης της Νοσηλευτικής, επιτυγχάνεται με το διάλογο, μέσα σε διαπροσωπικό κλίμα και με ειδικές δεξιότητες της λεκτικής επικοινωνίας.[1]

Η νοσηλευτική εκτίμηση και διάγνωση των προβλημάτων του αρρώστου, ενώ γίνεται με πολλές μεθόδους, συμπληρώνεται και με τη συνέντευξη με μέλη της ομάδας υγείας και άλλες υπηρεσίες.

Ο προγραμματισμός της φροντίδας σχεδιάζεται με τη συνεργασία και συμφωνία νοσηλευτή και αρρώστου, στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του να συμμετέχει.

Η περιποίηση του σώματος του αρρώστου μεταβιβάζει σεβασμό, ενδιαφέρον, διάθεση, ανακούφιση του πόνου εκ μέρους του νοσηλευτή. Άλλωστε, πολλές νοσηλευτικές παρεμβάσεις αφορούν μόνο επικοινωνία με τον άρρωστο, όπως ο υποστηρικτικός διάλογος, η πληροφόρηση, η διδασκαλία, η συμβουλευτική κ.λπ. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων ολοκληρώνεται με την επικοινωνία νοσηλευτή-αρρώστου και περιβάλλοντός του.[1]

Η αποτελεσματική επικοινωνία προϋποθέτει την κατανόηση του αρρώστου και των εμπειριών που εκφράζει. Απαιτεί δεξιότητες και ταυτόχρονα την ειλικρινή πρόθεση του νοσηλευτή να καταλάβει όσα απασχολούν τον άρρωστο. Δεν αρκεί όμως μόνο να τον καταλάβει, αλλά ταυτόχρονα πρέπει και να του μεταδώσει το μήνυμα ότι είναι κατανοητός και αποδεκτός.

Η επικοινωνία του νοσηλευτή με τον ασθενή είναι σημαντική κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας. Η προσωπική προσοχή, που δίνεται από το νοσηλευτή στον ασθενή παρέχει την ευκαιρία για επικοινωνία. Όσο πιο πολλές εμπειρίες έχει ο νοσηλευτής με τον ασθενή, τόσο πιο εύκολα θα βρει τρόπο να ανοίξει συζητήσεις με αυτόν. Το γεγονός ότι ο νοσηλευτής δείχνει ενδιαφέρον για την καθημερινή ζωή του αρρώστου, τον ενθαρρύνει να πιστεύει ότι εκείνος θέλει το καλό του.

Για να επιτυγχάνουν στο έργο τους οι νοσηλευτές, πρέπει να σπουδάζουν το θέμα της επικοινωνίας και των διαπροσωπικών σχέσεων κατά την εκπαίδευσή τους με ειδικά μαθήματα και πρακτική άσκηση. Χρειάζεται να μαθαίνουν γνωσιολογικά και προοδευτικά τις διαστάσεις και τις εφαρμογές της επικοινωνίας στους διάφορους τομείς της Νοσηλευτικής.[2]

Η ομιλία των νοσηλευτών θεωρείται υπεύθυνη παρέμβαση. Όταν συνομιλούν με τους αρρώστους, υπάρχουν πολλές δυνατότητες σχετικά με τι μπορεί να λεχθεί και ποια ψυχολογική ατμό-

σφαιρα να επικρατήσει. Το απρόβλεπτο περιεχόμενο της επικοινωνίας κάνει τους νοσηλευτές προσωπικά υπεύθυνους για την επιλογή και απόφαση του τι ακριβώς και πότε πρέπει να λεχθεί.

Ο νοσηλευτής θα πρέπει να επικοινωνήσει στον ασθενή ότι οποιαδήποτε πληροφορία πάρει σχετικά μ' αυτόν είναι τελείως εμπιστευτική. Μπορεί να είναι μεγάλη ανακούφιση για τους αρρώστους και τους συγγενείς ότι σε κανένα δεν θα γίνει γνωστό τίποτε σχετικά με την ασθένειά του, εκτός από εκείνους που έχουν σχέση με τη θεραπεία του.

Στην επικοινωνία, σημαντική είναι η ακρόαση ως συνειδητή χρήση της σιωπής με αληθινό ενδιαφέρον και ευαισθησία στις ιδέες, τις εμπειρίες και τις ανάγκες του αρρώστου.[3]

Η ακρόαση είναι υπεύθυνη νοσηλευτική πράξη, που απαιτεί ενέργεια, συγκέντρωση προσοχής και επιστράτευση όλων των αισθήσεων για την αντίληψη των λεκτικών και μη λεκτικών μηνυμάτων και θεμάτων που διαβιβάζει ο ομιλών άρρωστος.

Με την ακρόαση, οι νοσηλευτές μεταβιβάζουν προσοχή, σεβασμό και ενθάρρυνση, ενισχύουν την αυτοεκτίμηση, εκτιμούν την ψυχική κατάσταση και τα προβλήματα του αρρώστου, επιδρούν ψυχοθεραπευτικά και ολοκληρώνουν όχι μόνο τη νοσηλευτική διάγνωση αλλά και τη διεργασία της φροντίδας σε όλα τα επίπεδα.

Η επικοινωνία έχει κεντρική θέση στον άνθρωπο, γι' αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα θέματα υγείας. Τόσο η διάγνωση, όσο και η θεραπεία και η αγωγή υγείας στηρίζονται στην επικοινωνία. Ολόκληρη η Νοσηλευτική είναι διαπροσωπική συνεργασία.[4]

Η κατανόηση της επικοινωνίας από τους νοσηλευτές βοηθεί στην πληρέστερη και ορθότερη αξιολόγηση του αρρώστου ως προσώπου και συνεπώς συντελεί στην επιτυχημένη εξατομίκευση της νοσηλευτικής του φροντίδας.

Είναι ανάγκη να επιχειρήσουμε μια προσεκτική πρόσβαση στις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περιοχής, προκειμένου να εντοπίσουμε τα σχετικά κρίσιμα προβλήματα, αλλά και τις δυνατότητες υπέρβασής τους, με στόχο τη θετική πορεία της νοσηλείας των ασθενών, χωρίς όμως να αγνοήσουμε τις ευαισθησίες και τα προβλήματα των νοσηλευτών.

Το επίπεδο των ανθρώπινων σχέσεων νοσηλευτή και ασθενούς είναι πεδίο όπου δοκιμάζονται όχι μόνο οι γνώσεις και οι ικανότητες, αλλά κυρίως το ήθος, η παιδεία, η αγωγή, ο χαρακτήρας και η πίστη.

Θεμελιώδη αξία της Νοσηλευτικής αποτελεί ο σεβασμός προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Χωρίς σεβασμό προς τον άνθρωπο, η Νοσηλευτική ποτέ δεν θα μπορέσει να είναι εξατομικευμένη και ανθρωπιστική.

Οι νοσηλευτικές υπηρεσίες οφείλουν να παρέχουν νοσηλεία σε ατμόσφαιρα σεβασμού προς την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, έτσι ώστε και οι φοιτητές να διαπιστώνουν ότι η αξία αυτή διέπει τη νοσηλευτική φροντίδα των ασθενών.

Δρ Ασπασία Παπαδαντωνάκη
Υπεύθυνη Έκδοσης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ραγιά Α. *Βασική Νοσηλευτική–Θεωρητικές και δεοντολογικές αρχές*. 5η έκδοση. Αθήνα, 2002:117–120
2. Bond D, Walker D. Promoting reflection in professional courses. The challenge of Context. *Studies in Higher Education* 1998, 23:191–206
3. Waters V. The sound of silence. *Nursing Times* 1986:40–42
4. Tomlinson A, Williams A. Communication skills in nursing: A practical account. *Nursing* 1985, 4:1121–1123